

LANDELIJKE ORGANISATIE VOOR NATIONALE PARKEN

1 INLEIDING

De context en processtappen

De vernieuwing van de Nationale Parken is afgelopen jaren met veel betrokkenheid door de partners van de Nationale Parken Deal ingezet. De nieuwe fase is gericht op de volgende doelen:

- De kwaliteiten van Nationale Parken in Nederland te verhogen.
- De betrokkenheid van de samenleving bij de natuur te versterken.
- Een sterkere merk- en marktpositie van Nationale Parken in Nederland te bereiken.¹

De nieuwe fase vraagt om een bestendinging, verbreding en ontwikkeling van deze betrokkenheid, om zo tot Nationale Parken Nieuwe Stijl te komen. Het streven is om samen de Nationale Parken afzonderlijk en als gezamenlijk stelsel op een hoger plan te brengen.

In het traject van afgelopen maanden hebben betrokken partijen hun denkbeelden over de samenwerking kenbaar gemaakt. Ook gaven zij aan welke actieve rol zij kunnen of willen vervullen in het verandertraject naar Nationale Parken Nieuwe Stijl. Dit leidde tot het inzicht dat veel partijen uitermate bereid zijn om deskundigheid, expertise, soms budget of bijvoorbeeld pilotomgevingen te bieden aan dit traject. De inzet per partij kan, logischerwijs, verschillen. Veel betrokkenen hebben behoefte aan tempo, aan inspirerende sessies en aan voortgang. En de meesten wensen een eenvoudige organisatievorm.

In deze notitie treft u een voorstel voor de nieuwe organisatie van het stelsel van Nationale Parken. De ontwikkelaars van dit voorstel - voorzitter SNP, directeuren Landschappen NL, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer - stellen voor om asap maar uiterlijk vanaf 1 januari 2019 volgens dit organisatiemodel te gaan werken.

Uitgangspunten

Veel partijen hebben meegedacht over de governance van de toekomst en de organisatie hiervan. De belangrijkste wensen zijn hieronder samengevat:

1. De organisatie moet zo licht mogelijk worden vormgegeven. Geen dubbelingen.
2. Partijen die actief bijdragen ('coalition of the willing') krijgen een plek in de organisatie, zowel op landelijk niveau als in de Parken.
3. Zorg voor duidelijk inzicht in ieders rol en verantwoordelijkheid.
4. Start snel en pas de organisatievorm werkende weg, mocht dat nodig zijn, aan.

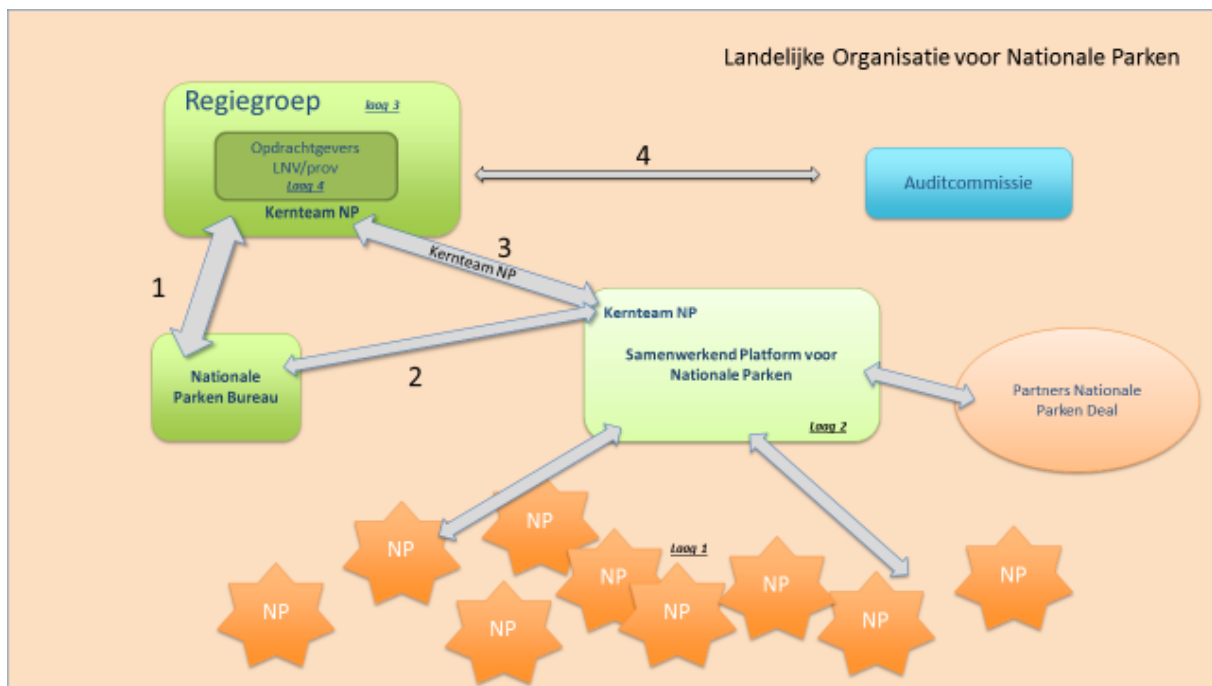
Het governance-model uit deze notitie wordt vertaald naar een hoofdstuk in het convenant, dat de basis zal vormen voor de samenwerking.

¹ D.w.z. versterken bekendheid en aantrekkelijkheid

2 DE ORGANISATIE VAN HET STELSEL

De toekomstige organisatie moet de inhoudelijke doelen waarmaken die voortkomen uit de Nationale Parken Deal (2016). Daarom moet de organisatie van het stelsel in ieder geval aan de volgende voorwaarden voldoen:

1. Het borgt het stelsel van Nationale Parken.
Nationale Parken vormen een common good waar een publieke rol, verantwoordelijkheid en basisfinanciering van Rijk, provincies en andere overheden mee gemeoid is. Rijk en provincies zijn samen eindverantwoordelijk voor het stelsel.
2. Rijk en provincies zijn samen verantwoordelijk voor het voordragen en aanwijzen van Nationale Parken.
3. Het moet de kwaliteitseisen voor Nationale Parken borgen zoals verwoord in de vernieuwde standaard. Deze kwaliteitseisen moeten een juridische verankering krijgen en bepalend zijn voor het aanwijzen van Nationale Parken.
4. Er bestaat ruimte om kennis, pilots, projecten, inspiratie en ervaringen te delen en gezamenlijk op te pakken in het stelsel van parken.

Het toekomstige stelsel bestaat uit 4 lagen:

1. **Het Nationaal Park: Laag 1:** de aansturing van het NP geschiedt door (meestal) een bestuur (met lokale/provinciale overheden, terreineigenaren/TBO's, vertegenwoordigers vanuit recreatie en horeca, IVN, etc.). De governance van het Nationaal Park is maatwerk en erop toegesneden dat het de iconische waarde die het park heeft voor Nederland borgt met bijbehorende schaal en merkwaarde en het de motor voor de regionale economie vormt of de strategie

waarop de regionale economie wordt afgestemd.

Het bestuur van het Nationaal Park draagt ervoor zorg dat de bescherming, het beheer en de (sociaaleconomische) ontwikkeling van het gebied in samenhang plaatsvindt. Het bestuur draagt zorg voor de ontwikkeling en implementatie van het gebiedseigen merk. Het bestuur opereert slagvaardig en daadkrachtig en beschikt over legitimiteit en mandaat.

Regionale/lokale stakeholders ontmoeten elkaar in de governance van het Nationaal park. Het bestuur van het park heeft aantoonbaar draagvlak van betrokkenen in het gebied en de inbreng en participatie van stakeholders uit het gebied is georganiseerd. Deze eisen zijn omschreven in (het werkkader van) de standaard.

2. **Samenwerkend Platform voor Nationale Parken *Laag 2:***

Het Samenwerkend Platform² vormt het hart van de Nationale Parken governance op landelijk niveau, dus van het stelsel.

In dit Platform hebben zitting de NP-bestuurders (bestaande Parken, Grens Parken en aspirant Parken), de landelijke bestuurlijk vertegenwoordigers van terreineigenaren (NM, DL, SBB, FPG), IVN, en recreatiesector, marketing, ondernemersorganisaties, ANWB, en bijzondere leden, zoals bv Rijksadviseurs. Er kunnen adviseurs uit publieke geledingen en gastdeelnemers aan de bijeenkomsten deelnemen.

Partijen die zitting hebben onderschrijven het convenant en dragen actief bij aan de realisatie van de ambities.

Vanuit het Platform wordt een Kernteam aangewezen dat onderdeel uitmaakt van de Regiegroep (laag 3) , zie *hieronder*.

Het Platform

In het Samenwerkend Platform worden de hoofdlijnen van de gezamenlijke aanpak, jaarplanning en strategie voor de toekomst van de Nationale Parken besproken.

In inspirerende bijeenkomsten worden kennis en ervaringen uitgewisseld die een directe relatie hebben met het verwezenlijken van de ambities uit het convenant en de Nationale Parken Deal. Gezamenlijke projecten en pilots worden ontwikkeld, gepresenteerd en besproken, gericht op de Nationale Parken en de bijbehorende kwaliteitsstandaard.

Ook wisselen partijen de ervaringen uit met acties die zij op het niveau van de eigen organisatie inzetten om de gezamenlijke ambities te realiseren.

De strategische uitwerking van onderwerpen uit (het op te stellen) convenant en het werkprogramma van de Nationale Parken, zoals educatie, communicatie, promotie/branding (incl beeldmerk), kwaliteitsborging, monitoring en onderzoek worden besproken.

Het Platform behartigt belangen van de Nationale Parken bij politiek, Rijk, provincies, VNG, organisaties als VEWIN, UvW, etc. Landelijk/internationaal is het een platform voor gesprek met andere partijen en organisaties voor bijvoorbeeld gebieden van “Waarde” zoals UNESCO gebieden.

Het Platform heeft een stimulerende, toekomstgerichte, verbindende en borgende rol.

Het Samenwerkend Platform wordt gefaciliteerd door het **Nationale Parken Bureau**. Het Platform fungeert als klankbordgroep voor de Regiegroep (laag 3) en vaardigt

² Één en ander wordt uitgewerkt in Statuten en een Huishoudelijk Reglement Samenwerkend Platform van NP, evenzo een nadere uitwerking van de financiering (zoals mbt coördinator SNP)

vertegenwoordigers af aan de Regiegroep, **het Kernteam NP**, waaronder in ieder geval de voorzitter. De afvaardiging kan periodiek worden gewisseld.

Kernteam NP

- Functioneert namens het Samenwerkend Platform op basis van een mandaat en heeft daarmee besluitvormende bevoegdheid.
- Vertegenwoordigt het Samenwerkend Platform in Regiegroep (*Zie schema 3*).
- Vertegenwoordigt het Samenwerkend Platform op landelijke en internationaal niveau.
- Kan (tijdelijke) deelverzamelingen/werkgroepen, programmateams secretarissenoverleg, visitatie commissie, reflectiegroep etc. instellen, overeenkomsten sluiten.
- Verzorgt inhoudelijke sturing Nationale Parken Bureau in lijn met de Regiegroep (*Zie schema 2*).
- Samenstelling max. ca 7 leden, waarvan 3 uit de Parken, en 4 uit de overige geledingen.

3. **De regiegroep, laag 3** : hierin zitten Rijk en 1 gedeputeerde namens de provincies. Dit zijn de **opdrachtgevers**. Daarnaast gemandateerde vertegenwoordigers van de partijen uit het Platform. Op deze wijze is gewaarborgd dat de afgevaardigden uit het Platform gezamenlijk de breedte van de verschillende inhoudelijke thema's uit het convenant en de Nationale Parken Deal vertegenwoordigen. De Regiegroep vormt een team dat gezamenlijk de schouders eronder zet!

Co-creatie en publiek-private samenwerking zijn essentieel voor succesvolle Nationale Parken. De integrale bestuurlijke basis voor de samenwerking wordt gevormd door een convenant. Hierin leggen de betrokken publieke en private partners hun ambitie voor de samenwerking vast. Ook geeft elk partij zijn of haar commitment expliciet aan en spreekt daarmee af de afspraken te borgen in de eigen organisatie.

Dit commitment bepaalt of partijen voldoende betrokken zijn om in het regieplatform een sturende rol te kunnen vervullen: een vorm van collectieve zelfbinding. Partijen kunnen elkaar aanspreken op elkaars vastgestelde rol, maar kunnen het commitment niet afdwingen. Met elkaar bewaken de partners de ambitie en voortgang van de afspraken uit het convenant.

Ofwel:

- Stuurt vanuit het collectief programmatisch op jaarplancycclus.
- Stelt voortgangsrapportage vast.
- Op hoofdlijnen programmatische aansturing van het Nationale Parken Bureau. (*zie schema 1*)
- Gaat commitment aan om binnen de eigen organisaties de doelstellingen en activiteiten van het overkoepelende programmaplan te borgen.
- Stelt daartoe jaarlijks een vertaalslag van het overkoepelende programmaplan naar de eigen werkorganisaties op en zorgt voor besluitvorming hierover in de eigen organisaties. Dit kan gaan over ambitie, investeringen (budget) en inzet.
- Stelt de Auditcommissie in .

4. **Opdrachtgevers, laag 4.**

Rijk en provincie vormen een aparte laag als opdrachtgevers. Zij zijn - rekening houdend met de politiek-bestuurlijke en publieke taak- op overkoepelend niveau verantwoordelijk voor de voortgang en het proces.

Zij is formeel opdrachtgever van het Nationale Parkenbureau en ziet vanuit die rol toe op de totstandkoming van het beoogde stelsel, en specifiek op kwaliteit en inzet van dit bureau daarbij.

Vanuit deze verantwoordelijkheid dient zij als escalatiegremium bij verschillen van inzicht over de inzet tussen de deelnemende organisaties over gemeenschappelijk te realiseren doelen en acties.

Deze laag is formeel eigenaar van het stelsel van Nationale Parken en beoordeelt en wijst Nationale Parken aan.

Agendapunten:

- De totstandkoming van het in de standaard beoogde stelsel
- De voortgang en aansturing van het Nationale Parkenbureau.
- De verantwoording over het programma naar de politieke bewindspersonen.
- Afstemming over eventuele uniforme voorstellen voor politieke besluitvorming bij beide overheidspartners.

Eventuele politieke besluitvorming over het Nationale Parken-beleid gebeurt in de vertegenwoordigende organen, zoals gedeputeerde en provinciale staten en de tweede kamer.

3 LANDELIJKE WERKORGANISATIE

Er is een landelijke werkorganisatie waarin de partners - Nationale Parken, terreineigenaren/TBO's, landbouw-, recreatie- en marketingsorganisaties en ondernemers - samenwerken om de ambities uit het convenant en de Nationale Parken Deal te realiseren. Deze werkorganisatie, het NPB, is formeel opdrachtnemer van het opdrachtgeversoverleg en inhoudelijk opdrachtnemer van de Regiegroep en faciliteert het Samenwerkend Platform voor Nationale Parken (secretariaat en ondersteuning).

Taken en scope van het NPB

Het bureau voert de landelijke taken uit vanuit het vastgestelde programmaplan, op basis van subsidiariteit en ondersteuning. Het faciliteert de Nationale Parken nieuwe Stijl op overkoepelend niveau. (zie *schema 1 en 2*) en heeft ook directe werkrelaties met afzonderlijke nationale parken (zie *schema 5*).

Het NPB stelt jaarlijks een verantwoordingsrapportage op over het voorgaande jaar en een programmaplan voor het komende jaar.

Het bureau stuurt op het behalen van de transitiedoelen via zes programmalijnen:

- Ruimtelijke kwaliteit, kwaliteit van natuur, landschap en erfgoed, gebiedsidentiteit en transities
- Aantrekkingskracht en merk versterken
- Markt en Sociaal economisch belang
- Educatie en kennis
- Governance
- Communicatie en verbinding samenleving

Deze programmalijnen zijn niet in beton gegoten. Zij kunnen komende jaren op basis van ervaring en voortschrijdend inzicht veranderen.

Onder coördinatie van het NPB worden de lijnen van het programma geoperationaliseerd middels samenwerkingsvormen van nationale parken, experts vanuit de deelnemende partners, leernetwerken en externe betrokkenen.

De operationalisering gebeurt steeds in samenwerkende teams die afwisselend concepten opstellen, onderbouwen, inspireren, onderzoeken, resultaten nastreven en dialogen organiseren. Alles gericht op het helpen en ondersteunen van de Nationale Parken. Soms gaat het om een klein gesprek, een andere keer om een workshop, een langer lopende kenniskring, of in een conferentie.

NPB regisseert ook enkele overkoepelde producten, zoals de ontwikkeling en uitrol van een internationale marketingcampagne. Het Samenwerkend Platform voor Nationale Parken wordt ondersteund in de landelijke merkontwikkeling (promotie) en –borging.

Per activiteit of deelproject kan binnen het programma worden afgesproken welke partij - eventueel met cofinanciering van de andere partijen - de voorbereiding en uitvoering verzorgt. Dit wordt vastgelegd in het programmaplan.

4 AUDITCOMMISSIE

De auditcommissie bestaat uit experts die de verschillende thema's uit de standaard representeren. De auditcommissie adviseert de (aspirant) nationale parken over de realisatie van de standaard en brengt advies uit aan de Regiegroep en de Opdrachtgevers (zie schema 4). De auditcommissie adviseert opdrachtgevers over beoordeling en aanwijzing van Nationale Parken. De auditcommissie onderhoudt rechtstreeks contact voor nationale parken vanuit IUCN en UNESCO.